

Szociológia Doktori Iskola

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Hires-László Kornélia

Hétköznapi etnicitás.

**Beregszászi magyarok az etnikai kategóriák
szerepéről**

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Tóth Lilla

tudományos főmunkatárs

Budapest, 2020

Szociológia és Társadalompolitika Intézet

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Hires-László Kornelia

**Hétköznapi etnicitás.
Beregszászi magyarok az etnikai kategóriák
szerepéről**
című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Tóth Lilla
tudományos főmunkatárs

© Hires-László Kornélia

Tartalomjegyzék

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása	4
II. A felhasznált módszerek	7
III. Az értekezés tudományos eredményei	8
IV. Főbb hivatkozások.....	16
V. Publikációs jegyzék	18

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása

Dolgozatunkban a kárpátaljai magyarok, ezen belül főképp a beregszászi magyarok által megélt világszemléletet, valamint annak alakulását kívánjuk bemutatni. Az elemzésben a mindennapokban jelen lévő etnicitásra koncentrálnak. Munkánk két fontosabb tudományos nézőpontra alapszik: (1) Minden ember meglátása, világszemlélete valamilyen eszmékből, sejtésekből, emlékekből, félelmekből, nosztalgiákból táplálkozik, illetve történeti, kulturális, társadalmi folyamat során alakul ki, és ezeket mítoszok, vallások, ideológiák, babonák, közvetve vagy közvetlenül filozófiai eszmék is alakítják. A világszemlélet keresztül a hétköznapi emberek kialakítják életüket, énjüket, eszerint látják a világot és benne önmagukat (Hankiss 2005: 254). (2) Az etnicitáson belül elsősorban azt próbáltuk meg bemutatni, hogy az etnikumok keveredésében, egymásmellettségében láthatunk-e olyan paramétereket, tulajdonságokat, amelyeket felhasználnak az adott etnikum lehatárolására, elkülönülésére, láthatóvá tételére, megbélyegzésére, stigmatizálására (Horváth 2006, Feischmidt 2010, Barth 1969, Jenkins 2002 [1997], Brubaker 2009, Wimmer 2008, Yang 2000). Valamint, ami talán a legfontosabb az etnikumok együttélésében, melyek azok a témák, területek, melyek konfliktust gerjesztenek a helyi két domináns etnikum (a magyarok és az ukránok) között. A vélemények formálódásának bemutatásával érthetővé válik, hogy mely személyek azok, akik irányítják a közvélemény alakulását, a különböző politikai lépéseknek/döntéseknek valójában milyen vetületeit tartják fontosnak és relevánsnak a hétköznapi emberek.

Munkánkban Brubaker és társai (2005/2011) által végzett hétköznapi etnicitás vizsgálatára alapozunk, akik a kolozsvári magyarok

és a románok közötti etnikailag meghatározott tevékenységekre, kapcsolatokra, viszonyokra fordították. A Brubaker és mtsai (2011) által megvalósított kutatásban is a Brubaker és Cooper (2000) elméletét próbálták igazolni, ám többen (Messing 2006, Lőrincz 2008) támadták a vizsgálatot, és a hangsúly az elméleti megközelítésből kizárt csoportokban való gondolkodáson volt. Az angolszász országokban elfogadott egyénközpontú szemlélet érződik Brubaker (2001) megközelítésében, ahol a csoportok nélküli én-meghatározások, az etnicitás válik dominánssá szemben az európai gondolkodással, ahol a csoportokban (kategóriákban) gondolkodásnak múltja van: benne és általa konstruálódik az etnicitás (Marko 2004). Éppen ezért az elemzésnél Abdelal és társai (2006) identitáselméletét alkalmazzuk, akik szerint az identitás nem létezhet tagjai által megalkotott jelentések nélkül, és kiemelt szerepet kap ebben az értelemben az, hogy a csoport tagjai milyen mértékben osztoznak a jelentésekben. Ezek alapján arra keressük a választ Beregszászon, hogy különböző világlátásokban miként jelenik meg az etnikai kategóriákban való gondolkodás, és ezekre a véleményekre sem úgy tekintünk, hogy statikusak vagy állandóak, hanem folyamatosan változnak élethelyzetek, beszélgetések, ideológiák, társadalmi eseményeknek köszönhetően.

Kárpátalján Beregszász egy dominánsan magyar település – a település a térségben kisebbségként élő magyarság kulturális és mondhatni politikai centrumává vált az elmúlt évtizedekben, valamint az államalkotó etnikum (ukránok) mellett számos más etnikum is él a városban. A munkánk célja elsősorban az, hogy betekintést nyerjünk a választott település etnikai arculatának egy szegmensébe, miközben a legnagyobb hangsúly a hétköznapiakon van. Megpróbáltuk bemutatni a

vélemények alakulásának folyamatában, milyen eltérő meglátásokat láthatunk egy adott témakörön belül, és ezek a vélemények milyen formában ütköznek egymással, illetve hatnak egymásra. Továbbá az etnicitást megcélzó elemzések mind abban a szemléletben születtek, hogy bemutassuk az etnikai határok megalkotásában mely tulajdonságok válnak lényegessé, és melyek azok a területek, amelyek esetenként konfliktusokat eredményezhetnek. Társadalmi és szituációs kontextusokban mutatjuk be az etnicitást és annak semlegesítését egyaránt.

II. A felhasznált módszerek

Az etnicitás vizsgálata kvalitatív kutatási módszert igényel, mivel elsősorban ez nem egy olyan tárgykör, amely egy adott jelenség vizsgálatával megmagyarázható volna, vagyis több témát, jelenséget kell megragadni. Másodsorban az etnicitás képlékenysége és változékonysága miatt helyspecifikus, ugyanis minden egyes településen belül kialakult etnikai viszonyok saját társadalmi berendezkedése és szokásrendszere alapján más-más jelleget hordoznak. Ezek fényében vizsgáljuk a kolozsvári példa alapján egy adott településre összpontosít, Beregszászra, ahol az adott társadalmi és etnikai jellemzők alapján próbáljuk bemutatni a hétköznapi életben átélt etnicitást. Az epiztomológiai keretek közül a társadalmi konstruktivizmust (Berger–Luckmann 1996, Burr 1995, Jorgensen–Philips 2002, Galbin 2014) és a diskurzuselemzést (Jorgensen–Phillips 2002) valamint a tartalomelemzést (Clarke 2005, Braun – Clarke 2006) használjuk ezek kiértékelésére.

A kárpátaljai magyarság, Beregszász város magyarságának hétköznapi etnicitás vizsgálatához készült az a város lakosaival végzett fókuszcsoportos beszélgetés, amely a dolgozat legfontosabb forrása a választott téma bemutatásához. A beszélgetés témakörei főként a mindennapokban átélt és megtapasztalt etnicitással kapcsolatba hozható témakörökre épült. A fókuszcsoportos értelmezést és elemzést kiegészítjük az újonnan terjedő és egyre nagyobb népszerűségnek örvendő nyelvi tájképes elemzéssel (Shohamy–Ben-Rafael 2015).

III. Az értekezés tudományos eredményei

A fókuszcsoporthoz tartozó módszerek és a tartalmi valamint diskurzuselemzésnek köszönhetően olyan vélemények formálására, alakulására, ütközésére láthattunk példákat, amelyeken keresztül láthatóvá válhattak azok a nézetkülönbségek, egyéni eltérések, amelyeket eddig más kutatásoknál figyelmen kívül hagytak.

(1) Minden egyes tematikus elemzésnél arra a következtetésre jutottunk, hogy bármilyen témáról esszen szó, a vélemények eltérőek egymástól, és bármennyire is statikusnak tűnnek, azok élethelyzetváltozásoknak és diskurzusoknak köszönhetően folyamatosan alakulnak. A szociálkonstruktivizmus alapján (Burr 1995) az etnikumok békés egymás mellett élését különböző tényezők befolyásolják: a csoporttagok manipulálhatósága, értékrendje és vehemenciája, a sajtóorgánumok tevékenysége, az egymás mellett élő etnikai csoportok hatalmi harca, korábbi események, történelmi momentumok sorozata valamint az aktuális politikai lépéseket befolyásoló ideológiák. Mindezek a tényezők összességében Kárpátalján, Beregszászon egy olyan világlátást alakítottak ki az emberekben, hogy a békés együttélés érdekében a magyarok a többi városban élő etnikummal együtt kerülnek az etnikai konfrontációkat. Ez a legfontosabb megállapítás, amelyet összegzésként látnunk kell, ha az emberek, a beregszászi magyarok mindennapi tevékenységében keressük az etnicitást.

(2) Az erdélyi, kolozsvári magyarok körében végzett hasonló kutatásban levont konklúziók számos pontban hasonlítanak a jelen kutatás összesített gondolatrendszeréhez. A „magyar világ” pont olyan erősen és konkrétan kirajzolódott a beregszászi magyarok körében, mint

ahogy a kolozsváriaknál is, és ebben a folyamatban fontos szerepe van a helyi civil kezdeményezéseknek, illetve a magyar világ köré szerveződő etnokulturális jellemzőket hangsúlyozó intézményhálózatnak. Ilyen megosztottságot láthatunk a nyelvhasználat keveredésében/egynyelvűségében, kettős vagy hármas etnikai csoporthoz tartozásban, a vallási felekezetekhez tartozásban, nemzeti és állampolgársági kategóriák elkülönülésében/egybeemosásában, a tannyelvválasztásban, a politikai pártokhoz kapcsolódó lojalitás mértékében, a civil szervezetek és a városháza segítségével által megalkotott domináns magyar kulturális rendezvények látogatottságában

(3) Az etnikai határok elkülönülésénél azt láthatjuk, hogy legfontosabb jellemző tehát a kultúra és a nyelvhasználat. A hétköznapi megélhetésre koncentrálva bizonyos magyaroknak fontossá válik a magyar kulturális események látogatása, míg másoknak sokkal fontosabb a vallásosságához kapcsolódó alkalmak, közösségek. Akik elsősorban magyar közegben szocializálódtak, azoknak a magyar kulturális események lényegessé válnak, viszont akik etnikailag vegyes közegben éltek/élnek és az ukrán/orosz tannyelvű iskolába jártak, azoknak a magyar hagyományok ápolása, kulturális események nyomon követése, látogatása és szervezése már kevésbé. A kultúrán keresztül a kisebbséghez tartozó magyar etnikum igyekszik láttatni önmagát és a kulturális tevékenységek, rendezvények fokozottabb etnikai jellegével illetve annak minőségével magabiztosságukat erősíteni. Az államnemzethez tartozó ukrán etnikumot ezzel a kulturális dominanciával megpróbálják hátrébb helyezni és saját csoportjukat előnyben részesíteni. A kulturális magabiztosság erősíti a csoport szinten történő *relációs összehasonlításokat* (Abdelal el al. 2006), *társas*

versengést (Tajfel–Turner 1979), valamint az egyéni szinten megjelenő *érvédő torzításokat* (Smith–Mackie 2004: 335–339) vagyis a saját csoport pozitívabb jellemzőinek kidomborításával, a helyi szláv etnikum által szervezett kulturális programok alacsony minőségűnek minősítése a saját csoportjuk/csoportjának magabiztosságát növel(het)ik.

(4) Az államnyelv (jelen esetben az ukrán) és a kisebbségi nyelv (magyar) szembenállása az etnikai határok elkülönülésénél fokozottan jelen van. Ez a kérdés rendszeresen előkerült, legfőképpen a tannyelvválasztásánál, az ukrán nyelvtanulási nehézségeknél, a mindennapi ukránnyelvtudás hiányának nehézségeinél – a hivatali nyelvhasználatnál. Az etnikumok presztízsértékét a jogi lehetőségek, gazdasági érdekek növelhetik vagy csökkenthetik. A beszélgetésben résztvevők „ukrán láz”-ként emlegették azt az időszakot, amikor az ukrán etnikumhoz tartozás volt előnyösebb, ezt a „magyar láz”/„hullám”/„divat” váltotta fel, jelenleg a magyar etnikumnak van sokkal magasabb presztízsértéke. Az anyaországból érkező különböző támogatások, a magyar állampolgárság kiterjesztésével párhuzamosan növelték a magyar etnikum presztízsértékét. A nyelvhasználat és a tannyelvválasztás az egyik legdominánsabb etnicitást kiváltó kérdéskör a beregszászi magyarok mindennapjaiban, és a nyelvhasználaton keresztül megvalósuló etnikai identitás kérdéskörét az egyéni életvitelhez igazodottan mindenki másként látja. A nyelvhez járuló presztízsérték alakítja a nyelv mindennapos használatát, és ezen keresztül az etnikai kategóriához tartozás pozitív vagy negatív megtapasztalását.

(5) A nemzetiség és az állampolgárság két olyan kategória, amely bizonyos etnikumoknál megegyezik, míg másoknál eltérő. Egy

kisebbségi etnikumnál, így a beregszászi magyaroknál a legtöbb esetben teljesen egyértelmű, hogy bár magyar nemzetiségűnek tartja magát, egy más etnikum államának polgáraként éli mindennapjait (ebben némi változás történt a kettős állampolgárság intézményének bevezetésével). Korábbi kutatásokban nem konstatálták azokat az eseteket és egyéneket, akiknél a két fogalom: a nemzetiség és az állampolgárság valamilyen oknál fogva egybemosódott. A dolgozatunkban bemutatott eset nem egyedi, viszont nagyon ritka, amikor valaki kisebbségi etnikai kategória tagjaként a nemzetiség meghatározásánál az állampolgárság kategóriában gondolkodik – korábban, a szovjet érában hivatalos okmányokban rögzítették a nemzetiséget, és jelenleg csak ukrán állampolgárságot igazoló személyi igazolványa van, amiben nincs rögzítve más, csak az, hogy ő ukrán állampolgár, így a nemzetiség számára egyet jelent az állampolgársággal. Egy tisztán magyar közegben élő magyar anyanyelvű illető eddig nem szembesült a mindennapjaiban azzal, hogy az állampolgárság nem egyezik a nemzetiségével. Az etnikai kategóriatagság ilyen formában még összetettebb eseteket is generálhat, ahol nem egyértelmű/egybemosódott a nemzetiség fogalom az állampolgársággal.

(6) Az előítélet, az etnocentrizmus és a stigmatizálás (Allport 1977 [1954], Sumner 1978 [1906], Goffman 1963) csak egyéni szinten kerül előtérbe, és elsősorban azok hajlamosabbak rá, akik nem beszélnek a másik, valamely helyi szláv etnikum (ukrán/orosz) nyelvét, mellyel közelebb kerülhetne a másik etnikai csoport tagjaihoz; vagy éppenséggel ha ismeri is a másik nyelvet az elszigetelődésnek, a „magyar világ”-ba tagozódásának köszönhetően válik előítéletessé. Ebben az esetben még az etnikailag semleges témák etnicizálására is

láthatunk szélsőséges példákat. A legkönnyebben akkor válik etnikailag is tagolttá egy etnikailag semleges téma, ha bármilyen köze van a hivatalos szervekhez, szolgáltató egységekhez, amelyekhez általában az alacsony színvonal és a korrupciós ügyek miatt nagyon rossz véleményt alakítottak ki róluk a beregszászi magyarok. A hivatalos szférához kapcsolódó kötelező államnyelv használatán keresztül fokozza az előítéletességet. A beregszászi magyarok stigmatizálására alkalmazzák a „*mágyáré*” kifejezést, amelyet sajátos hanglejtéssel mondanak a szláv lakosok, és általában valamilyen negatív kontextusban kerül említésre. Ebben az esetben stigma-tudatosságról (Pinel 1999) beszélhetünk, ugyanis a stigmatizált etnikai csoporttagok tisztában vannak a jelölésük negatív jelentésével (Brubaker et al. 2011: 224).

(7) A két domináns etnikum (magyar és ukrán) között *ellenségességre* (Biczó 2012: 29, Cronin 1999) ad okot, ha a városlakók a szélsőséges nemzetépítő ideológiák szerint cselekszenek és élük mindennapjaikat. Amikor a településen bevált többnyelvűséget a hivatali szférában nem hajlandó a hivatali személy gyakorolni, és visszaél hivatalából adódó helyzeti fölényével (kezelőorvos csak ukránul hajlandó beszélni és kioktatja a magyar pácienseket állampolgársági kötelességeikről), akkor *vetélkedés* alakulhat ki. *Viszály* pedig akkor, ha a kettős állampolgárságot olyan személy igényli és kapja meg, akinek amúgy nem volna „jogában”. A *közömbösség*hez már sokkal több témát is tudunk illeszteni: pl. migráció, megélhetési és mindennapi nehézségek, sorkatonai kötelesség stb. A város és a régió mint *összetartozást* szimbolizáló tér az egyik legfontosabb kapcsolódási pont, ahol fontossá válnak a történelmi sajátosságokon túl a természeti adottságok és a kapcsolatrendszerek is. *Önzetlenségként* tekintünk arra a

szokásra, amely szerint a másik etnikum által fontosnak vélt vallási ünnepeket tiszteletben tartják (az a jelenség az eltérő naptárhasználatból adódóan akár konfliktusforrássá is válhatna). A *szimbiózis* pedig a vegyes etnikai közegben élő/szocializálódó/nevelkedő városlakóknál tapasztalatuk szinte bármilyen kérdésben – számukra az emberi kapcsolatok minden etnikai kérdést felülírnak.

(8) A lokális identitásnál valóban a *szomszédságok* (Appadurai 2001) válnak lényegessé, és az emberi kapcsolatok azok, amelyek fontosak a térhez, helyhez fűződő viszonyulásokban. A migrációs folyamatok áttekintésében kirajzolódik, hogy egyre nagyobb teret kapnak a *transzlokális identitások*, vagyis a valós, mindennapos személyközi kapcsolatok mellett terjednek a *virtuális szomszédságok*. A külföldi munkavállalások, a költözések újabb hullámának köszönhetően egyre több kapcsolatot veszítenek el, alakítanak át a Kárpátalján élők.

(9) A nyelvi tájképes elemzésünkben láthattuk, hogy egy etnikailag vegyes városban bármilyen köztéren közzétett kiírásnál a létszámban domináns etnikumok (ukrán, magyar) válnak láthatókká, és a mellettük még szintén magas lélekszámban élő oroszok és romák már kevésbé. Az orosz nyelv annak ellenére, hogy egykor egy magas presztízzsel rendelkező nyelv volt, napjainkban a mindennapos használata írásban háttérbe szorult, a romák pedig láthatatlanok, ami a nyelvhasználatukat és a nyelvi tájképes elemzésünket illeti. A nyelvi tájképen keresztül érzékelhető a nyelvi dominancia és az etnikai színezete a városnak. Az interjúelemzés során is használt képekkel láthattuk, hogy a városban igazából az ukrán és a magyar nyelv közötti megosztottság érzékelhető, és ezt igazolta a fókuszcsoportos elemzésünk minden egyes tematikában bemutatott etnikai tematikája is.

A magyarság mint kisebbség a városban a nyelvi tájképen keresztül is megteremti azt az otthonosságérzetet, amelyet a múltból örökölt, és a jelenlegi magyar világgal, kulturális dominanciájával kíván fenntartani.

(9) Ukrajna a háborús helyzete miatt fókuszba került Európában, központi figyelmet kapott minden tekintetben. A háborús helyzet, illetve a politikai hatalmi struktúra változásai következtében új társadalmi, politikai és gazdasági rendszer kezd kibontakozni, amelyet rendszerváltozásként is felfoghatunk. A városban élő magyarok a Kárpátalján általánosan érvényes békés együttélésre nagyon büszkék, éppen ezért nem tudják megérteni bármilyen formában a háború kitörésének valódi okát, az ukrán–orosz konfliktust. Az új ukrán helyzetben egyre több alkalommal használják a szeparatizmus kifejezést – korábban ekkora hangsúlyt nem kapott ez a fogalom. A *majdani* eseményeket, illetve a keleten dúló háború kitörését követően a szeparatizmus az ellenség felcímkezéséhez használt kifejezés, valamint minden más megcímkezésére is alkalmazzák, amely az egységes Ukrajnát, a nemzeti ideológiákban megfogalmazott célokat veszélyezteti. Ez a fogalom akkor vált életszerűvé és komoly veszéllyé, amikor egyre több esemény épült a magyar etnikum ellenségévé alakítása köré¹.

(10) A migráció pont úgy, mint az etnicitás több szempontból is átítatja a kárpátaljai magyarok hétköznapijait. Az elvándorlást elsősorban

---

¹ A KMKSZ – a térség magyarságának érdekérvényesítő szervezete – különböző formában feldolgozta ezeket az eseményeket, többek között 2018-ban egy brossurában foglalta össze a legfőbb eseményeket illetve (https://kmksz.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/brossura_A5_HU.pdf) 2019-ben elkészült a *Magyarelles megnyilvánulások Ukrajnában* című dokumentumfilm is (<https://www.youtube.com/watch?v=tKQ2QqrX5YY&t=995s>).

a családegyesítés és a jobb megélhetés miatt választják elsősorban a kárpátaljai magyarok. Ezekre a motiváló tényezőkre az ukrajnai bizonytalan helyzet még fokozottabb hatással van, melyben egy újabb pluszt jelent a kettős állampolgárság megléte és igénybevétele. A migrációban fiatalabb generáció a leginkább érintett, de láthatunk egy-két ellenpéldát is, ahol épp a fiatalabb generáció gondolta úgy, hogy kötelessége a helyben maradás. A városban működő migrációs folyamatokban – a külföldre költözés és külföldi munkák kapcsán – különböző hullámokat, fázisokat láthatunk. Az (1) első nagyobb hullám a rendszerváltás idején indult meg, és a végleges kiköltözés volt ebben az időben jellemző. Ebben a folyamatban elsősorban a tehetősebb réteg vehetett részt, ugyanis az új élet megalapozásához mozgósítható tőkére volt szükség. (2) Majd a 2000-es évek környékén egy újabb hullám indult meg, amikor a már említett kiköltözés mellett megjelent az egyre intenzívebb magyarországi munkavállalások (Caglar – Sillo – Józwiak – Hires-László 2011). Ez a lehetőség valójában mindenki számára nyitott volt, de egy bizonyos fokú alaptőkét ez a folyamat is igényelt – elsősorban ügyintézésrel járó költségek jelentkeztek, illetve jó kapcsolati hálóval, szakmai ismerettel kellett rendelkeznie a benne résztvevőnek. (3) Legvégül a már fent is bemutatott jellemzőket láthatjuk, amikor a migrációs folyamatokat a kettős állampolgárság és az új ukrajnai helyzet teljesen átrajzolta. Az alaptőke bizonyos helyzetekben még mindig feltétel, de valójában már bárki csatlakozhat ezekbe a mobilitási folyamatokba. A magyar etnikai kategóriába tartozás a migrációs folyamatok mentén fokozottan nagyobb prioritást kapott az utóbbi időben megtapasztalt változásoknak köszönhetően. Az előnyösebb magyar etnikai kategória számos kategóriaváltásra

(Wimmer 2008) és az etnikai határok elhomályosodását (Brubaker 2009) eredményezte.

IV. Főbb hivatkozások

- Abdelal, Rawi – Herrera, Yoshiko M. – Johnston, Alastair Iain – McDermott, Rose (2006): Identity as a Variable. *Perspectives on Politics*, Vol. 4, No. 4, pp. 695–711.
- Allport, Gordon W. (1977): *Az előítélet*. Budapest: Gondolat Kiadó
- Appadurai, Arjun (1996): *Modernity at Large: Cultural Dimension of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Barth, Frederik (ed.) (1969): *Ethnic groups and boundaries: The social organization of cultural difference*. Boston: Little, Brown.
- Berger, Peter – Luckmann, Thomas (1991): *The social construction of reality*. London: Penguin Books.
- Biczó Gábor (2012): Szempontok az etnikai együttélés egyensúlyi helyzeteinek elméletéhez. *Kultúra és közösség* 2(3–4): 23-36.
- Braun, Virginia – Clarke, Viktoria (2006): Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp.77–101. ISSN 1478-0887. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa
- Brubaker, Rogers – Cooper, Frederick (2000): Beyond „identity”. *Theory and society* 29, 1–47. Forrás: http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf
- Brubaker, Rogers – Feischmidt, Margit – Fox, Jon – Grancea, Liana (2011): *Nacionalista politika és hétköznapi etnicitás egy erdélyi városban*. Budapest, L’Harmattan.
- Brubaker, Rogers (2001): Csoportok nélküli etnicitás. *Beszélő* 7., 60–66.
- Brubaker, Rogers (2002): Ethnicity without groups. *Archives Europeennes de Sociologie*, 2002, 43(2), 163–189.
- Brubaker, Rogers (2006): *Nacionalizmus új keretek között*. Budapest: L’Harmattan.
- Brubaker, Rogers (2009): Ethnicity, Race, and Nationalism. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35 (2009), pp. 21-42.

- Burr, Vivien (1995): *An Introduction to Social Constructionism*. London: Sage.
- Caglar, Ayse – Sillo, Tibor – Józwiak, Ignacy – Hires-László, Kornélia (2011): *Circular Migration Patterns Migration between Ukraine and Hungary*.
<http://www.eui.eu/Projects/METOIKOS/Documents/CaseStudies/METOIKOSCaseStudyUkraineHungary.pdf>
- Clarke, Victoria (2005): 'We're all very liberal in our views': Students' talk about lesbian and gay parenting. *Lesbian & Gay Psychology Review*, 6(1), 2–15.
- Cronin, Bruce (1999): *Community under anarchy: Transitional identity and the Evolution of Cooperation*. Columbia University Press, New York
- Csernicskó István (2013): *Államok, nyelvek, államnyelvek. Nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén (1867–2010)*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Csernicskó István (2016): *Nyelvpolitika a háborús Ukrajnában*. Ungvár: Autdor-Shark, 140 p.
- Csernicskó István (2019): *Fények és árnyak Kárpátalja nyelvi tájképéből*. Ungvár: Autdor-Shark
- Feischmidt Margit (2010): Megismerés és elismerés: elméletek, módszerek, politikák az etnicitás kutatásban. In Feischmidt Margit szerk. *Etnicitás. Különbségteremtő társadalom*. Budapest: Gondolat–MTA Kisebbségkutató Intézet, 7–33. old.
- Galbin, Alexandra (2014): An introduction to Social Constructionism. *Social Research Reports*, 2014, vol. 26, pp. 82–92.
- Goffman, Erving (1981): *A hétköznapi élet szociálpszichológiája*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Horváth István (2006): *Kisebbségsszociológia. Alapfogalmak és kritikai perspektívák*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Jenkins, Richard (2002): Az etnicitás újragondolása: Identitás, kategorizáció és hatalom. *Magyar Kisebbség*, 4., 243–268.
- Jorgensen, Marianne – Phillips, Louise J. (2002): *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE Publications

- Lőrincz D. József (2008): A kolozsvári magyarok társadalma. *Regio* (2) 240–256.
- Marko, Joseph (2004): Egyenlőség és különbözőség: Az etnikai csoportok közötti viszonyok politikai és jogi aspektusai. *Magyar Kisebbség*, 2004. 3. sz., 161–185.
- Messing Vera (2006): Gondolatok Roger Brubaker: Csoportok nélküli etnicitás c. műve kapcsán. *Regio 2006/1*: 215–221.
- Pinel, E. C. (1999): „You’re just saying that because I’m a woman. Stigma consciousness and attribution to discrimination”. *Self & Identity* (3): 39–51.
- Shohamy, Elana – Ben-Rafael, Eliezer 2015. Introduction, *Linguistic Landscape* 1(1): 1–5. doi 10.1075/ll.1.1.001int
- Smith, Eliot R. – Mackie, Diane M. (2004): Szociálpszichológia. Budapest: Osiris Kiadó.
- Sumner, William Graham (1978[1906]): *Népszokások*. Buapest: Gondolat.
- Tajfel, Henri – Turner, John C. (1979): An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin, & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-37). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Wimmer, Andreas (2008): The Making and Unmaking of Ethnic Boundaries: A Multilevel Process Theory, *American Journal of Sociology* Vol. 113 No. 4 (January 2008): 970–1022
- Yang, Philip Q. (2000): Theories of ethnicity. In Philip Q. Yang: *Ethnic Studies: Issues and Approaches*. New York: State University of New York Press. 2000. 39–60 pp.

V. Publikációs jegyzék

Folyóiratcikkek

1. Hires-László Kornélia (2017): Etnikai kategóriák és a migráció összefüggései Beregszászon. *Metszetek* Vol. 6 (2017) No. 4. ISSN 2063-6415, DOI 10.18392/metsz/2017/4/15. Letölthető: http://metszetek.unideb.hu/files/metszetek_201704_08.pdf

- Hires-László Kornélia (2019): Linguistic Landscapes in a western Ukrainian town. *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy* 2019/1

Könyvfejezetek

- Hires-László Kornélia (2015): Nyelvi tájkép és etnicitás Beregszászon. In: Márku Anita és Hires-László Kornélia szerk. *Nyelvoktatás, kétnyelvűség, nyelvi tájkép. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Ungvár: Autdor-Shark, 2015. 160–185. old. ISBN 978-617-7132-21-8*
- Hires-László Kornélia (2016): „Magyar világ” – magyar pillérek, oszlopok Beregszászon. In: Gazdag Vilmos – Karmacsi Zoltán – Tóth Enikő szerk. *Értékek és kihívások II. Történelem- és társadalomtudományok, oktatásmódszertan, irodalomtudomány, 49–62. Ungvár, Autdor-Shark. ISBN 978-617-7132-50-8*
- Hires-László Kornélia (2016): Új stratégiák? Módosulnak a tannyelv-választási szokások Kárpátalján? In: Hires-László Kornélia szerk. *Nyelvhasználat, kétnyelvűség. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból II., 119–136. Ungvár, Autdor-Shark. ISBN 978-617-7132-49-2*
- Hires-László Kornélia (2017): Etnikai kategóriák a beregszásziak mindennapi diskurzusaiban. In: Márku Anita – Tóth Enikő szerk. *Többnyelvűség, regionalitás, nyelvoktatás. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból III. Ungvár, „RIK-U”, 2017. 121–136. ISBN 978-617-7404-27-8*
- Hires-László Kornélia (2018): A nyelvi tájkép változása Beregszászon In: Máté Réka és Karmacsi Zoltán szerk. *Nyelvek és nyelvváltozatok térben és időben. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból IV. Ungvár, „RIK-U”, 2018. 183–196. Old. ISBN 978-617-7404-84-1*

8. Hires-László Kornélia (2018): Nyelvi tájkép és turizmus Beregszászon. In: Tódor Erika-Mária; Tankó Enikő; Dégi Zsuzsanna szerk. Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség. Nyelvhasználat, nyelvi tájkép és gazdasági élet I., Scientia, Kolozsvár, **ISBN 978-606-975-015-5**

Egyéb

Konferencia kiadvány

9. Hires-László Kornélia (2011): A kárpátaljai magyar identitás módosulásának lehetősége az egyensúlyozó identitás elméletében. In: XII. RODOSZ Konferencia, I. kötet. Romániai Magyar Doktorandusok és Fiatal Kutatók Szövetsége, Kolozsvár–Temesvár 2011. 325-337 old. **ISBN 978-606-8259-39-0**
10. Hires-László Kornélia (2017): Hétköznapi etnicitás egy kárpátaljai város életében. In Novák Anikó szerk. Kölcsönös átszövődések. A Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiuma 2016. évi PhD-konferenciájának tanulmányaiból (Debrecen, 2016. március 4.) Külgazdasági és Külügyminisztérium Budapest, 2017. 437–451. **ISBN 978-615-5389-62-7**